

Posudek oponenta na disertační práci Mgr. Jaromíra Beringera „Dějiny církevní správy v Protektorátu a sudetské župě“. FF UK Praha 2007, 165 stran textu + textové a mapové přílohy.

Mgr. J. Beringer se v předložené disertační práci pokusil zmapovat dějiny církevní správy na území Čech a Moravy v období 1938 – 1945, tj. v době, kdy značné pohraniční části tohoto území byly různým způsobem připojeny k Velkoněmecké říši a na zbývající části byl vytvořen Protektorát Čechy a Morava. Nejedná se o úkol jednoduchý, protože jak sám upozorňuje ve stručném úvodu do problematiky, církevní správa území Československé republiky se po rozpadu habsburské monarchie nekryla s novou územně politickou správou tohoto nástupnického státu.

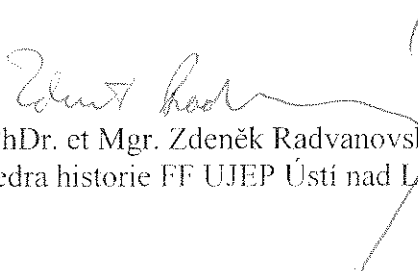
Dějínám církevní správy, zvláště pokud se týká autorem sledovaného období, nebyla dosud badateli věnována odpovídající pozornost. Někteří historikové odboje se církevními dějinami ve své době nezabývali (T. Pasák) vzhledem k nedostupnosti základních pramenů, jiní (D. Brandes) věnovali pozornost hlavně politickým, hospodářským a sociálním dějinám tohoto období. Přesto již dnes máme k dispozici alespoň několik dílčích studií, které přinášejí nové pohledy k některým problémům církve na území Protektorátu (např. Stříbrný, Jan: Katolické duchovenstvo v odboji. In: Rok 1942 v českém odboji, Praha 1999, s. 94 – 97; Polc, Jaroslav: Případ jmenování biskupa do Českých Budějovic v roce 1940. Sborník katolické teologické fakulty, roč. 3 (2000), s. 71 – 86; Feldman, Vladimír: Kněží českobudějovické diecéze věznění nacistickým režimem 1938 – 1945. Výběr, roč 38 (2001), s. 103 – 118; Trapl, Miloš: Vývoj římskokatolické církve na Moravě v letech 1918 – 1938. AUP, roč. 19, 2002 vydáno 2003, s. 255 – 263) i sudetské župy (vedle v práci uvedeného J. Macka např. Kocourek, Ludomír: Příspěvek k dějinám církve a jejího hnutí odporu v okupovaném pohraničí českých zemí v letech 1938 – 1945. Historie okupovaného pohraničí 1938 – 1945, č. 2, UJEP Ústí n. L. 2000, s. 69 – 82). Věřím, že i pro autora a jeho práci mohli být uvedené studie v mnohém přínosné.

Pokud se týká koncepce předložené práce, autor se nejprve zabývá dopadem změn pro církevní správu na území vytvořeného Protektorátu a poté zachycuje problematiku jejího vývoje v letech 1938 – 1945 na všech částech v roce 1938 odtrženého pohraničí. Kapitoly věnované arcidiecézím jsou však textově poměrně stručné, někdy pouze popisné, zvláště u olomoucké arcidiecéze. V podkapitole 3.1.2 (s. 25 – 28) je doslovně citován dekret o vzniku církevní správy pro německé katolíky (proč?) v pražské arcidiecézi, aniž by byl jakkoli komentován. Vhodnější by bylo jeho zařazení v přílohách a ve vlastním textu uvést pouze zkráceně a parafrázovanou formou. Obdobně problematické se jeví pouhé vyjmenovávání jednotlivých vikariátů. Navíc se zde objevují některé chybně psané farnosti (s. 34 – Strnice namísto Strenice), což se projevuje zejména u německých názvů (s. 86 – Reigengerg Stadt = Reichenberg Stadt, s. 87 Teschen = Tetschen, s. 90 Tropaup = Troppau, znovu na s. 91, s. 95 Reigrsdorf = Reigersdorf. I arcidiecézím v sudetské župě autor věnuje nestejnou pozornost. Zatímco některé se v práci pokouší osvětlit poměrně do hloubky, snaží se jít po podstatě nastalých problémů, jiné, v podstatě stejně závažné, přechází několika větami. Je nasnadě otázka, zda tomu tak je vzhledem ke stavu pramenné základny či z nějakého jiného důvodu. Nejinak je tomu i v případě pronásledování církve a omezování církevních obřadů, jakož i výuky náboženství na území sudetské župy. V tomto případě by bylo potřeba uvést, že zdrojem vzrůstajícího napětí mezi státem a církví byla především nacistická snaha vytvořit i v nově ustanovené župě tzv. národní pospolitost (Volksgemeinschaft), jejímž cílem bylo prosazování nacistického světového názoru. S prosazováním nacionálně socialistického světového názoru tak rostl i nátlak na výstupy z církví, zvláště na funkcionáře NSDAP, úředníky a učitele. To bylo v župě stále častěji kritizováno. Znepokojení v tomto smyslu vyjádřil i vládní prezident v Ústí nad Labem Hans Krebs, který v jedné své zprávě zdůraznil,

(nejednotné používání mnichovská dohoda x Mnichovská dohoda, obdobně mnichovský diktát x Mnichovský diktát, Velkoněmecká říše x velkoněmecká říše, sudetská župa x Sudetská župa, římskokatolický x řecko-katolický, První československá republika x První Československá republika, Druhá československá republika, Svatý stolec x Svatý Stolec aj.), které práci na jednotlivých stránkách doprovázejí. V odkazech u řady titulů chybí přesný odkaz na stránku (namátkově např. s. 46, 59, 72), mnohdy je odkaz nejasný (viz např. odkaz č. 7 na s. 24 nebo odkaz č. 8 na s. 28: v seznamu literatury a pramenů totiž uvedeno jinak; pod čím v seznamu použitých pramenů a literatury např. dohledat odkaz č. 9 na s. 29?), v jiném případě uvedeno jméno a příjmení autora (s. 33), pak zase naopak příjmení a jméno (s. 36), na s. 41 začíná titulem a teprve poté následují jména autorů apod.

Máme tak před sebou značně nevyrovnanou práci, kdy její autor na jedné straně prostudoval velké množství archivního materiálu různého druhu, jakož i odborné literatury (i v samotném seznamu pramenů a literatury se bohužel nevyhnul zmatkům – mezi prameny nerozlišuje archivní a tiskem vydané, skrývá se zde i několik odborných publikací), toto vcelku odpovídajícím způsobem převedl a ztvárnil v předložené disertační práci, na straně druhé však výsledky své práce výše uvedenými konkrétními nedostatky do značné míry sám znehodnotil a zdevalvoval.

Předložený text jinak splňuje základní požadavky na odborné práce tohoto typu kladené a přes uvedené dílčí nedostatky ho doporučuji k obhajobě.

Doc. PhDr. et Mgr. Zdeněk Radvanovský, CSc.
katedra historie FF UJEP Ústí nad Labem

V Ústí nad Labem dne 10. 12. 2007